

Leden van de gemeenteraad

Stadhuisplein 100
1506 MZ Zaandam
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

Telefoon 14 075
www.zaanstad.nl

DATUM	06-07-2021
BIJLAGE(N)	1
DOORKIESNUMMER	+31 756652472
ONDERWERP	Staat van de Stad

Geachte leden van de gemeenteraad

Op 16 maart 2022 gaan de Zaanse inwoners naar de stembus om hun stem uit te brengen. Graag faciliteren wij u de komende tijd met een informatiepakket dat van dienst kan zijn in opmaat naar de verkiezingen. Hierbij bieden wij u een eerste product aan, namelijk de Staat van de Stad, waarin u feitelijke informatie vindt over Zaanstad dat handzaam kan zijn bij het schrijven van de verkiezingsprogramma's. Ook willen wij u graag informeren over de producten die u de komende tijd mag verwachten.

De Staat van de Stad

De Staat van de Stad wordt om de vier jaar gemaakt door de afdeling Onderzoek en Statistiek en geeft op basis van data, informatie en kennis inzicht in de belangrijke trends en ontwikkelingen in onze stad. In deze editie gebeurt dat langs de lijnen van de 6 opgaven: kansengelijkheid, duurzaamheid, economie, gezondheid, verstedelijking en veiligheid. Daarnaast is er aandacht voor verschillen binnen de stad, omdat een aantal trends, zichtbaar in cijfers en onderzoek, daar aanleiding toe geeft. Het rapport wordt ook gepubliceerd op de website Verkiezingen.zaanstad.nl.

Hoofdpijnen uit de Staat van de Stad

We geven u graag alvast een inkijk in een aantal hoofdpijnen uit deze nieuwe editie van de Staat van de Stad. In de demografische ontwikkelingen zien we minder geboorten en meer sterfte in 2020 dat leidt tot een (tijdelijke) trendbreuk. Ook is een hogere instroom vanuit Amsterdam waarneembaar. Tevens zien we jaarlijks een toename van lage inkomens in Zaanstad. Daarnaast stijgt de waarde van de woningen/huizenprijzen net als in Amsterdam ook in Zaanstad, wat ook terug te zien is in de stijging van de WOZ-waarde.

Rond de opgave kansenongelijkheid zijn grote verschillen in kansen zichtbaar tussen mensen, met name langs de lijn opleidingsniveau, en tussen wijken. Kansenongelijkheid speelt langjarig vooral in aantal wijken van de stad; Zaandam Zuid, Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, de Kogerveldwijk en de Rosmolenwijk. Op wijkniveau toont zich bijvoorbeeld een duidelijke relatie tussen lage opleiding, lage inkomens en uitkeringen. Ook speelt de regionale positie van Zaanstad een rol: de toename van het percentage lage inkomens is een stedelijk/regionaal verschijnsel in gemeenten rondom Amsterdam, niet alleen Zaanstad. Ondertussen stijgt in het basisonderwijs het aandeel HAVO-VWO-adviezen, dat komt dichterbij de buurt van Nederland.

Wat betreft verstedelijking is waarneembaar dat de druk op de woningmarkt groot is. Bovendien wordt duidelijk dat Zaanstad aan de vooravond staat van een versnelling van de woningbouw, gelet op de

aantallen vergunningen en plannen. Zaanstad is gestegen op de woonaantrekkelijkheidsindex van Atlas voor Gemeenten, van het aandeel koopwoningen en van de WOZ-waarde. Tevens is de mate van tevredenheid over groenvoorzieningen, op enkele uitschieters na, overal even hoog als 4 jaar geleden.

Duurzaamheid, Zaanstad loopt achter, in vergelijking met Nederland, als het gaat om verduurzaming en energietransitie. Met name bij de industrie ligt een forse uitdaging als wordt gekeken naar de ontwikkelingen in relatie tot doelstellingen. Zaanse woningen hebben lagere energielabels dan gemiddeld in Nederland. In combinatie met de in verhouding lagere inkomens maakt dat de uitdaging des te groter. Ook hier zijn er grote verschillen tussen wijken waar het gaat om kunnen “meekomen” in de energietransitie (betaalbaarheid).

Op het terrein van de economie tonen de cijfers aan dat Zaanstad langzaam meer woon- dan werkstad wordt. Niettemin stijgt de arbeidsparticipatie, wat er op duidt dat Zaanse inwoners profiteren van het aanbod van banen in de regio. De daling in de werkgelegenheid in de industrie blijft doorgaan. De werkgelegenheid neemt toe in kennisintensieve zakelijke diensten, horeca, zorg en op informele werklocaties in de wijken. In commercieel vastgoed is nu weinig leegstand, in tegenstelling tot een aantal jaren terug. Toerisme zat in de lift, maar is vanwege corona in 2020 (tijdelijk) tot stilstand gekomen.

Ook in gezondheid zijn grote verschillen waarneembaar tussen groepen mensen en wijken. Wijken waar het minder gaat met de gezondheid vallen vooral in stedelijk(-er) gebied, waar ook meer problematiek rond kansengelijkheid, hittestress/bereikbaar groen/recreatiemogelijkheden speelt. Zaanse inwoners hebben een minder goede ervaren gezondheid en leven korter dan gemiddeld in Nederland. Het gebruik van specialistische jeugdhulp en WMO neemt toe.

Veiligheid, Zaanstad scoort goed op veiligheid in vergelijking met andere grote gemeenten. Het aantal misdrijven en high impact crimes neemt al sinds jaren af. Cybercrime en ondermijning zijn juist in opkomst. Over langere termijn is een daling in politiecijfers over jeugdoverlast te zien, wel ervaren meer inwoners overlast van hangjongeren in 2020, een mogelijk effect van corona.

Informatiepakket in opmaat naar verkiezingen 2022

De Staat van de Stad is zoals gezegd het eerste product dat wij u aanbieden. Daarnaast kunt u de komende tijd nog de volgende producten van ons verwachten:

1. Trendstudie van Platform31 (zomer 2021)

Iedere vier jaar maakt Platform31 in opdracht van de G40 steden (waaronder Zaanstad) een trendrapport ter voorbereiding van de gemeenteraadverkiezingen. Op macroniveau wordt hierin beschreven met welke trends en ontwikkelingen steden te maken hebben of krijgen in hun fysieke, economische, sociale en bestuurlijke context. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de toenemende tweedeling in de samenleving, de impact van ondermijning en cybercrime, snelheid van de duurzaamheidstransitie, de brede impact van de demografische ontwikkelingen, het versterken verdienvermogen, veerkracht en weerbaarheid.

2. De Zaanse trendstudie van Platform31 (november 2021)

De door Platform31 beschreven trends en ontwikkelingen gelden in algemene zin voor de steden in Nederland en gaan niet specifiek in op Zaanse opgaven. Daarom is aan Platform31 gevraagd om te onderzoeken wat de consequenties kunnen zijn van de generieke trends en ontwikkelingen voor de opgaven waar Zaanstad de komende periode voor staat: kansengelijkheid, duurzaamheid, economische ontwikkeling, verstedelijking, gezondheid en veiligheid. Platform31 baseert de Zaanse trendstudie mede op de feiten en cijfers uit de Staat van Zaanstad 2021. In het najaar presenteert Platform31 haar Zaanse trendstudie aan uw raad.

3. De Staat van de Financiën (december 2021)

In de Staat van de Financiën wordt inzichtelijk gemaakt wat voor de komende jaren de financiële situatie is voor de gemeente Zaanstad. De Staat van de Financiën verwerkt zoveel mogelijk de effecten van het regeerakkoord op de meerjarenbegroting, de meest actuele circulaire's en verkent de ruimte voor ambities.

4. De Staat van de Organisatie (december 2021)

In de Staat van de Organisatie wordt neergelegd hoe de ambtelijke organisatie op dit moment toegerust is gelet op de opgaven waar Zaanstad voor staat. De Staat van de Stad beschrijft de opgaven bij de ontwikkeling en groei van de stad. De Staat van de Organisatie vertaalt deze opgave bijvoorbeeld naar strategische personeelsmanagement wat nodig is om te kunnen voldoen aan de ontwikkelingen en groei. Daarnaast laat de Staat van de Organisatie een aantal kerncijfers van de organisatie zien zoals aantal fte's, ziekteverzuim, leeftijdsopbouw, diversiteit/-LHBT en inhuur.

5. Externe netwerkstrategie (februari 2022)

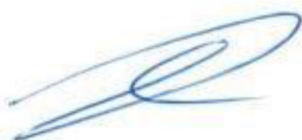
Veel van de opgaven waar de stad voor staat kan de gemeente niet alleen. De externe netwerkstrategie laat zien welke thema's voor de komende periode prioriteit hebben voor regionale, landelijke en Europese netwerken en als we verschil willen maken op die thema's op welk schaalniveau Zaanstad haar inzet kan doen en wat daarvoor van de organisatie nodig is.

6. Verkiezingenmatrix (februari 2022)

Ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen en de onderhandelingen tussen verschillende partijen maakt de ambtelijke organisatie een verkenning van de verkiezingsprogramma's van alle deelnemende partijen.

Dit informatiepakket met bovengenoemde stukken geeft een beeld waar de stad en de organisatie voor staan de komende jaren. We hopen dat de documenten die wij u aanbieden behulpzaam zijn in opmaat naar de gemeenteraadsverkiezingen. Graag zijn wij ook bereid u verder te faciliteren, met verdere informatie of andere ondersteuning.

Met vriendelijke groet,

drs. J. Hamming, burgemeester

drs. F.H.M. Apeldoorn, gemeentesecretaris

J. Jongbloed, MA, griffier